

Verslag Erfgoedcommissie woensdag 6 maart 2024

Tijd: 9.00 uur tot 11.00 uur

Vergaderplaats: Gemeentehuis Lochem

Aanwezig: J.A.M. Giesen (voorzitter), V.C. Sleebe, J. Stokvisch, H. Bos, , H. Hietbrink, C.J. Frank en A. de Bert (secretaris)

Afwezig: -

1. Opening - Mededelingen

De voorzitter opent de vergadering en heet de aanwezigen van harte welkom. De regelmatige gasten M. Haitink (monumentencoach) en H. Pape-Luïten (regioarcheoloog) hebben zich beide afgemeld.

2. Verslag 10 januari 2024

Het verslag wordt ongewijzigd vastgesteld.

Naar aanleiding van het verslag:

- De heer Frank heeft de (concept) redengevende beschrijving van het station in Lochem opgezocht, deze dateert van 1991.
- De commissie wil graag nogmaals aandacht vragen voor de leges voor een omgevingsvergunning monumenten. Mogelijk dat dit punt meegenomen kan worden in een aankomende evaluatie van de legesverordening.
- De opmerkingen van de commissie op de concept redengevende beschrijvingen zijn doorgestuurd aan het Gelders Genootschap. Zodra de aangepaste beschrijvingen zijn ontvangen worden deze voorgelegd aan de commissie.

3. Ontwerp Omgevingsvisie

De ontwerp-omgevingsvisie en het Omgevingseffectrapport liggen nu ter inzage. **Van 28 februari tot en met 9 april** kan iedereen reageren op de stukken.

Algemeen

In de basis verdient erfgoed een prominentere plek in de omgevingsvisie. Erfgoed heeft raakvlakken met de meeste thema's en ambities die aan bod komen in de omgevingsvisie. De maatschappelijke ontwikkelingen die soms op gespannen voet staan met erfgoed worden gemist, bv ontkerkelijking, vrijkomen van boerderijen en verduurzaming.

Identiteit, erfgoed is ruimtelijke kwaliteit. De relatie tussen erfgoed en ruimtelijke kwaliteit is onmiskenbaar en moet beter worden vastgelegd in de omgevingsvisie. Eigenlijk dient er een coherente trits te zijn van rijks- en gemeentelijke monumenten, de cultuurhistorische waardenkaart en de omgevingsvisie. Het gaat er om deze trits te benadrukken, waarbij monumenten en erfgoed een anker zijn in de omgeving en dus ook een belangrijke plek moeten innemen in de omgevingsvisie.

Hoofdstuk 4

In H4.2 ontbreken enkele belangrijke knelpunten. De bedreiging van erfgoed (en leefbaarheid) door ontkerkelijking (vrij komen van kerken) en veranderingen in de agrarische sector (veranderen erven, boerderijen). Tevens de aantasting van het historisch cultuurlandschap door nieuwe ontwikkelopgaven in de agrarische sector, duurzaamheid, energietransitie en infrastructuur. Specifiek voor het gebouwde erfgoed is de verduurzamingsopgave zowel een bedreiging als een kans.

Hoofdstuk 5

Het gebouwde erfgoed komt maar weinig aan bod, alleen op pag. 23 (1ste zin is zelfde als 2de zin). Terwijl het gebouwde erfgoed zo ontzettend belangrijk is voor de ruimtelijke kwaliteit, een positief woon- en werkklimaat, maar ook voor recreatie en toerisme.

In H5.1 'Fijn wonen en leven' wordt uitgebreid ingegaan op wonen. De crux zit in het borgen van de ruimtelijke kwaliteit. Mensen wonen graag in een omgeving die kwaliteit heeft, daarom is het essentieel dat deze in stand wordt gehouden en/of verbeterd wordt. Bij alle ontwikkelingen zou dat het

vertrekpunt moeten zijn. De commissie adviseert om een aparte paragraaf op te nemen over ruimtelijke kwaliteit.

Onder H5.1 punt G. de waarde en kwaliteit van het station van Lochem opnemen. Het station is de drager van het stationsgebied en de entree van de stad Lochem voor wie met de trein komt, of na voltooiing van de nieuwe rondweg langs Lochem rijdt.

Bij 5.2, onder punt D. als nieuwe ambitie de omgeving van het monument opnemen. De omgevingswet schrijft ook voor dat er bij ontwikkelingen rekening wordt gehouden met de omgeving van het monument (de monumentenbiotoop). Monumenten moet in dit verband breed worden geïnterpreteerd, dus niet alleen monumenten met een beschermde status maar ook objecten zonder formele status maar die wel erfgoedwaarden bezitten.

Hoofdstuk 6

De instrumenten hoe de ambities uit H6 worden verwezenlijkt worden niet genoemd. Niet ten aanzien van erfgoed, maar ook niet voor andere onderwerpen. Onder H6.2 staat "we stellen erfgoed beleid op", dit is niet heel concreet. De commissie adviseert het college dit nader toe te lichten. Wat gaat de gemeente Lochem exact aan erfgoedbeleid opstellen en met welke doelen?

Bijlage 3

In bijlage 3 'Kenmerken en kwaliteiten kern en gebiedsbeschrijvingen' missen de historische boerderijen, waaronder de karakteristieke IJsselhoeves. Hier kunnen ook de kenmerken van de boerenerven, gebouwen en beplanting worden opgenomen. De link met de cultuurhistorische waardenkaart ontbreekt. Zeker in het deel over de kenmerken van het landschap kan goed de link gelegd worden met de CHWK, daar wordt het verhaal ook sterker van.

Op pagina 46 'Door bossen, velden en landgoederen' is erfgoed als kans opgenomen. Bij de kernen wordt het historische centrum van Lochem wel genoemd, maar bij Almen weer niet. Dit is niet consequent. Erfgoed moet als kenmerk bij de kenmerken wel worden benoemd omdat het essentieel is als kenmerk. De landgoederen zijn ook niet altijd even consequent opgenomen, evenals de monumentale en karakteristieke gebouwen in de kernen Gorssel, Almen, Barchem.

Pagina 46 'Door de bossen, velden en landgoederen': Eenmans-enken is hier een raar begrip, spreek liever van "kampen".

Pagina 48 'In het broek en op de enk': Ook hier de oude erven en boerderijen opnemen als kenmerk.

Pagina 49 'Op de stuwwal': Cultuurhistorisch erfgoed: ook: landhuizen, toerisme-erfgoed, watertoren en openluchttheater.

Pagina 49 'Op de stuwwal': Naast het herstellen van historische en beeldbepalende landschapselementen, ook de elementen van het historisch-toerisme opnemen.

Pagina 50 'Langs Berkel en beek': Geven wij u de suggestie om hier 'Langs Berkel, beek en kanaal' van maken. In het kenmerkenoverzicht mist het Twentekanaal met het aanhangend landschap, structuren en erfgoed (bruggen, sluis, etc.). Tevens zijn hier de kasteel- en buitenplaatsterreinen langs de Berkel relevant.

Pagina 51 'Stad Lochem': Het beschermd stadsgezicht Nieuweweg-Berkeloord en de historische begraafplaatsen ontbreken.

Pagina 52 'Almen': Monumentale en karakteristieke gebouwen ontbreekt onder kenmerken.

Pagina 56 'Gorssel': De lanen en bomen en villapark opnemen. Ook de ligging van de oude dorpsrand tegen de enk benoemen. De connectie met het landschap is daar erg belangrijk.

Pagina 59 'Kring van Dorth': De foto links bovenaan de pagina is niet van huis Dorth, maar Gooilust in 's Gravenland.

Pagina 60 'Joppe': De kenmerkende bomenlanen opnemen. En Joppekerk (evt. RK Kerk Maria ten Hemelopneming) in plaats van het kerkgebouw.

Gelet op het vorenstaande verzoek ik u de 'Ontwerp-omgevingsvisie Lochem 2040 – Krachtig en in balans' aan te passen en aan te vullen conform de hierboven genoemde zienswijzen en gewijzigd vast te stellen.

4. Verzoek monumentenstatus De Bloemenkamp Gorssel

De gemeente heeft wederom een verzoek om een monumentenstatus voor De Bloemenkamp in Gorssel. Dit maal heeft Erfgoedvereniging Heemschut het verzoek gedaan. De gemeente onderzoekt momenteel de gevolgen van dit verzoek, mede in relatie tot het eerdere verzoek en besluitvorming.

5. Erfgoedbeleid stand van zaken

Kerkenvisie

Rubicon erfgoed is bezig om de teksten op te stellen, deze zullen te zijner tijd aan de commissie worden voorgelegd. De (concept) opmaak wordt gedeeld met de commissie. De commissie constateert dat het catechisatielokaal aan de Burgemeester Leenstraat in Lochem ontbreekt in de visie.

De heer Hietbrink merkt op dat de verbouwing van de kerk in Epse de goed kant op gaat, met veel (financiële) inspanning wordt het gebouw getransformeerd.

Op 11 maart is er een hoorzitting georganiseerd over de toekomst van de Joppekerk.

Landgoederen

De gemeente voert met verschillende landgoedeigenaren gesprek over de toekomst, vaak gaat het om het toevoegen van nieuwe functies als extra financiële drager voor het landgoed.

Waar mogelijk is de commissie geïnteresseerd om bijeenkomsten over de kerkenvisie en landgoederen bij te wonen. De heer De Bert zal de commissie uitnodigen waar mogelijk.

6. Terugkoppeling Welstand en Erfgoed

Laatste periode is vrij rustig wat betreft aanvragen, waarschijnlijk veroorzaakt door de Omgevingswet. Enkele vermeldingswaardige aanvragen:

- *Damlaan 6, Eefde*; aanvraag restauratie en verduurzamen koetshuis, aanvullende gegevens opgevraagd. Daarnaast zijn de beuken in verband met de droogte in slechte staat. Herplant met een andere soort is het advies. De laan is eerst eik, dan beuk en dan weer eik. Het gezamenlijke advies met de RCE is om de herplant met eik te doen.

- *Nieuweweg 5, Lochem*: Zorgvilla, uitbreiden van de serre tbv een gezamenlijke ruimte met zicht op de tuin. De daaronder gelegen wasruimte wordt eveneens uitgebreid. Het plan is nu goed vormgegeven en akkoord. De zonnepanelen worden gelegaliseerd.

8. Terugkoppeling regioarcheoloog

In verband met de afwezigheid van de regioarcheoloog geen terugkoppeling.

9. Terugkoppeling monumentencoach

In verband met de afwezigheid van de monumentencoach geen terugkoppeling.

10. W.v.t.t.k.

- De heer Frank heeft onlangs de tentoonstelling Het jaar 1000 bezocht in het Rijksmuseum van oudheden in Leiden. De Gudulasteen, die normaal in een nis in de kerk staat, had een mooie plek in de tentoonstelling.